

Коли в XVI ст. почалися торгівельні війни між державами, одним із завдань стало знищення торгівельного флоту противника. Капери виявилися для цього найбільш придатними. Від приватира-корабля вимагалися швидкість, маневреність, непримітність, велика кількість добре озброєних людей на борту (200). Під такі умови корабель перебудовувався, утім, при потребі, на звичайному кораблі збільшувалася команда і кількість гармат [2].

У цей період з'являється шерэг блискучих каперів, особливо в Голландії та Англії. Одним із самих відомих був Френсіс Дрейк. Найбільший ворог Англії – Іспанія – так потерпала від дій Дрейка, що так і не визнала його приватирського статусу. Утім, золотий час приватирів лише наставав. XVII і XVIII ст. вважаються дослідниками вершиною розквіту піратства.

Список використаних джерел

1. Архенгольц Ф. [Иоганн Вильгельм]. История морских разбойников Средиземного моря и океана / Архенгольц Ф. – М.: Новелла, 1991. – 368 с.
2. Каперство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.wargaming.net/Navу:каперство>
3. Копелев Д. Н. Раздел Океана в XVI–XVIII веках: Истоки и эволюция пиратства / Копелев Д. Н. – СПб.: КРИГА, 2013. – 736 с.
4. Рогожинский Ж. Энциклопедия пиратов / Рогожинский Ж. – М.: Вече, 1998. – 679 с.
5. Сидорченко В. Ф. Морское пиратство / Сидорченко В. Ф. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербур. ун-та, 2004. – 400 с.

Лісова Катерина

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ УЯВЛЕНЬ ХЛОПЧИКІВ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зростання кількості неповних сімей (неповні, функціонально-неповні сім'ї), відсутність статево-типових моделей для ідентифікації, тенденція до уніфікації статі, фемінізація дошкільної освіти (значно більше часу хлопчик проводить із представницями жіночої статі), трансформаційні процеси людства, що ставлять підвищені вимоги до представників «сильної статі», відсутність гендерної освіченості батьків негативно позначаються на становленні гендерної ідентичності хлопчика. Вивчення гендерних установок хлопчиків дошкільного віку є важливим, оскільки вони виступають основним компонентом самосвідомості та самоідентифікації дитини, без яких розвиток є неможливим. Формування гендерних

установок у дошкільному віці відбувається інтенсивно. Детальніша увага зосереджена саме на хлопчиках дошкільного віку через те, що гендерна ідентифікація представників чоловічої статі значно ускладнена багатьма чинниками [3, с. 176].

Вагомість дошкільного віку у житті є значною, оскільки відбувається стрімкий розвиток інтелекту, емоцій і психіки, емоції мають бурхливий та мінливий характер. Важливість цього періоду для формування гендерних уявлень є беззаперечною. Так, З. Фрейд вважав, що усвідомлення дитиною гендерної ідентичності відбувається у чотири-п'ять років. Більшість пізніших авторів наполягають на більш ранньому періоді [7, с. 161]. Деякі вчені, наприклад І. Кон, вважає, що це відбувається у віці 1,5 року. За когнітивною концепцією ідентифікації у дітей віком 5–6 років з'являються власні уявлення про статеву роль, яка формує секс-типізовані оцінки й манери. Саме в цей період відбувається засвоєння моделей статево-рольової поведінки. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми, свідчить, що сім'я є основним інститутом соціалізації дітей дошкільного віку. Роль батьків у формуванні статево-рольової ідентичності є визначальною, оскільки вони є основними та взаємодоповнюючими взірцями для ототожнення. Батько є основною моделлю ідентифікації для хлопчика дошкільного віку (І. Кон, Н. Обозова) [6, с. 605]. Найважливішим механізмом, завдяки якому формуються гендерні уявлення в родині, є механізм ідентифікації. За його допомогою дитина ототожнює себе з відповідною своїй статі гендерною моделлю, яка є для неї взірцем статево-відповідної поведінки і завдяки якій формуються еталони чоловіка чи жінки, тобто гендерні уявлення (Л. Попова, Ю. Савченко, Н. Городнова, П. Горностай). «Сім'я є найпершим і найважливішим інститутом статевої соціалізації дитини. Роль батьків у формуванні статево-рольової ідентичності є визначальною, оскільки вони є основними та взаємодоповнюючими взірцями для наслідування» [4, с. 291]. На ранніх етапах формування гендеру має місце ситуація сильнішої ідентифікації з матір'ю, ніж з батьком, на що впливає тісніший емоційний контакт матері і сина. Проте згодом хлопчиків необхідно відділитися від матері та ідентифікувати себе з батьком, оскільки він для сина є еталоном чоловіка. «Між 5 і 8 роком життя психологічна сила штовхає хлопчика до переходу, пріоритети ідентифікації зміщуються від матері до батька». Тяга до спілкування з батьком з'являється на підсвідомому рівні і сприяє налагодженню дружніх відносин. На всі хлопчика питання повинен відповідати його тато, старший брат або будь-який інший близька людина чоловічої статі [1, с. 275]. Таким чином, хлопчик зможе без утисків поділитися своїми проблемами і переживаннями. Ю. Альошина, А. Волович також переконані, що первинна фемінна ідентичність здійснюється у всіх дітей, незалежно від їх статі та визначає ставлення дитини до світу, яке охоплює залежність, підлеглість,

пасивність уособленням фемінінності. Саме тому психосексуальний розвиток хлопців є досить складним: маскульність статевої ідентичності повинна бути сформована в результаті відмови від первинної фемінінності, тобто через її заперечення чи відкидання [5, с. 239]. Іншим важливим чинником є те, що для хлопчика прагнення відповідати взірцям маскулінності (крім влади, це необхідність бути сильним, хоробрим, компетентними, емоційно стриманими тощо) є не стільки внутрішньою проблемою, скільки суспільною нормою, і невідповідність її спричинює більш критичне ставлення до нього, ніж до дівчинки – невідповідність стандартам фемінінності. Часто в дитячому колективі ми спостерігаємо ситуацію, коли засуджується статево нетипова поведінка хлопчика з боку дорослих, так і з боку ровесників. Складною передумовою виховання хлопчика є те, що «сучасна педагогіка є високо фемінізованою галуззю, що здатна спричинити дисгармонійний розвиток гендерних ролей дітей» [5, с. 245].

Таким чином, гендерні уявлення – це первинні знання, які є основою гендерної ідентичності. Вони відображають узагальнений образ маскулінності, фемінінності, андрогінності, статевої не диференційованості, розглядаються як результат гендерної соціалізації. Становлення гендерних уявлень у дітей дошкільного віку, відбувається поступово, відповідно до певних етапів (маркування гендеру, гендерна стійкість, гендерна незворотність). Визначальним періодом формування гендерних уявлень є дошкільний вік, коли відбувається процес первинної ідентифікації дошкільника з батьківською (родительською) рольовою моделлю, формуються гендерні уявлення. Формування гендерних уявлень, здійснюється за допомогою механізму ідентифікації з батьками (родителями) [2, с. 158]. Механізм ідентифікації має важливе значення у формуванні гендерних уявлень дітей дошкільного віку. Завдяки йому дитина наслідує рольову модель батька чи матері, в результаті у неї виникає ставлення, а згодом формуються знання про маскулінну та фемінінну поведінку.

Список використаних джерел

1. Бендас Т. В. Гендерная психология: учеб. пособ. / Т. В. Бендас. – СПб.: Питер, 2005. – 431 с.
2. Говорун Т. В. Гендерна психологія: навч. посіб. / Говорун Т. В., Кікінежді О. М. – Київ, 2004. – 308 с.
3. Клецина И. С. Самореализация личности и гендерные стереотипы [Электронный ресурс] / И. С. Клецина // Психологические проблемы самореализации личности / под ред. А. А. Реана, Л. А. Коростылевой. – СПб., 1998. – Вып. 2. – С. 188–202. – Режим доступа: <http://herzen-aspirant.narod.ru/people/klyotsina.html>.
4. Малкович М. Психологічні особливості батьківської та материнської ідентичності / М. Малкович // Збірник наукових праць Інституту

- психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – 2010. – Т. XII, ч. 7. – С. 290–301.
5. Палій А. Диференціальна психологія: курс лекцій / А. А. Палій. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, 2007. – 474 с.
  6. Кон И. Мужские исследования: меняющиеся мужчины в изменяющемся мире // Введение в гендерные исследования. – Х.: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001. – Ч. I. – С. 605.
  7. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности / З. Фрейд. – М.: Система, 1989. – С. 158–173.